

פתוח מפעלי מים להשקאה
ל- 5 השנים הבאות 1952-1956

- ת ז כ י ר -

1. הפגור בשטחי השקאה:

בסוף שנת 1951 אנו עומדים ב- 400 אלף דונם אדמה מושקית ואוכלוסיה של קרוב ל- 1,6 מיליון, ז"א רבע הדונם לנפש.

הישובים של מומחים לדבר מוכיחים כי לשם סיפוק רוב מזונותינו (85 - 85%) דרוש 0,75 דונם בהשקאה לכל נפש ואם להוסיף 0,25 דונם בשביל אקטפורט הרי הסיכום הוא דונם לנפש. לפי החשבון הזה אנו מפגרים ב- 1,2 מיליון דונם אדמה שיש להביאם תחת מים. אם נכריך שבמסך 5 השנים הבאות הישוב יגדל עד 2 מיליון נפש הרי שווק שחוצרת מ- 2 מיליון דונם בהשקאה לא יתקל בקשיים. ברור מכל כן שאין אנו מסוגלים גם במאמץ הגדול ביותר להגיע לשטח כזה בעוד 5 שנים, אולם אנו מסוגלים להגדיל את שטח ההשקאה במדה נכרה וזה מתפקידו של תזכיר זה להצביע על אפשרויות הפתוח.

2. סוגי המפעלים לפתוח:

כידוע מוגבלים מפעלי המים המקומיים במדינת ישראל והם מחיחסים בעיקר לאיזור החוף ואילו מקומות אחרים, חלק גדול של המפעלים המקומיים האלה כבר נבנו ובתקופת 5 השנים הקרובות אפשר להמשיך בבנינים בהיקף של 40 אלף דונם לשנה. מזמן הקמת המדינה התחילה הפעילות הרבה בהקמת מפעלי מים איזוריים הניזונים בעיקר ממים תת-קרקעיים אך השטחים שבהם אפשר להקימם ילך ויצטמצם בתקופה הנידונה ויש להתחיל מיד בפעולות הפתוח של סניפי המפעל הארצי והמפעל הארצי, אחרת עלולים אנו לעמוד בפני הפסקת בפתוח המים.

3. גורם הזמן בהקמת המפעלים:

במידה שהמפעלים נעשית יותר גדולים יגדל הזמן מהתחלת הפעולה עד קבלת החוצרת החקלאית. אם במפעלים האיזוריים הזמן מהתחלת השקעת הכספים עד היבול הוא לפחות שנתיים ולרוב שלוש שנים הרי במפעלים המוצעים הגדולים הזמן הוא לא פחות משלש שנים וחלק של הכספים יתן תועלת רק כעבור 4-5 שנים ויותר, למרות שהתכנון הושפע מהצורך המידי לגידולים חקלאיים, וצורת הכצוע מכוונת לקבלת אפקט כלכלי מוקדם ביותר.

4. המפעלים המקומיים והכפריים:

מהשטח של כ- 400 אלף דונם שהשקו בשנת 1951 היו מפעלים מקומיים וכפריים בשטח של 220 אלף דונם. יש להניח שמשך 5 השנים הקרובות יוכנסו עוד כ- 200 אלף דונם תחת השקאה אך שטח 70 דונם שמשקים כיום באופן פרימיטיבי (בעיקר בית-שאן וחולה) יועברו למפעלי מים איזוריים וסניפי המפעל הארצי. לקראת 1957 היקף המפעלים המקומיים והכפריים יכיל כ- 350 אלף דונם.

5. המפעלים האיזוריים:

המפעלים האיזוריים מקיפים כיום שטח של כ- 180 אלף דונם מהם כ- 60% הם מפעלי חב' "מקורות". לפי התכניות של חב' "מקורות" ב- 3 השנים הקרובות ולפי הערכה בשנתיים מאחר לכן יגיעו השטחים ממפעלי מים איזוריים של החברה בעוד 5 שנים ל- 500 דונם. מפעלי המים האיזוריים האחרים יחפתחו גם הם ויגיעו בעוד 5 שנים בערך לשטח של 150 אלף דונם. ביחד מפעלי מים איזוריים יושקו 650 אלף דונם.

6. סניפי המפעל הארצי והתחלת המפעל הארצי:

בחקופה זו יש לבנות את סניפי המפעל הארצי אשר יכילו גם אלמנטים של המפעל הארצי והם:

80.000 ד'	א	מפעל השקאה החולה - שטח חלקי
20.000 ד'	ב	מפעל ההרים הגבוהים בצפון - שטחים חלקיים
80.000 ד'	ג	גליל מערבי-עמק-יזרעאל-חרוד-אגום קישון-חלקי
50.000 ד'	ד	קו ירדן-בית נטופה-אגום בית נטופה-חלקי
270.000 ד'	ה	שני קוי יוקון-נגב-רוב השטח
100.000 ד'	ו	הקו הראשי ואגום בדרום ובנגב
600.000 ד'	ט"ה	

7. סיכום שטחי ההשקאה ב- 5 השנים הבאות:

בסיכום יתקבלו השטחים הבאים שיעמדו מוכנים להשקאה בסוף 1956 לגבי סוף 1951.

סוף 1956	סוף 1951	
350.000 ד'	220.000 ד'	מפעלים מקומיים וכפריים
" 650.000	" 180.000	מפעלים איזוריים
" 600.000	-	סניפי ומפעל הארצי
1600.000 ד'	400.000 "	

המים למפעלים המקומיים והכפריים יתקבלו ברובם משכבות המים התת-קרקעיים. המים למפעלים האיזוריים יתקבלו גם הם מהשכבות התת-קרקעיות (מחוץ לאיזור בית-שאן ומפעלי הגבול הצפוני) בו בזמן שהמים לסניפי המפעל הארצי יתקבלו ברובם מהירוקן ובחלקם מהירדן, מעינות ושטפונות ורק מעט ממים תת-קרקעיים. בהנחה כי האינסטלציה והמים לשטח של 1,6 מיליון דונם יהיו מוכנים בסוף 1956 הרי תוצרת הקלאית משטח זה תהיה רק בשנת 1957/8, כך שאין

טפק שלא יחסרו צרכנים לתוצרת החקלאית גם אם חו"ח מטפר האוכלוסיין לא יגדל בכלל.

8. הון השקעה למפעלים המקומיים והכפריים:

הון השקעה למפעלים המקומיים והכפריים יהיה:

6,000,000 ל"י	א	בארות, ברכות וכו' 200,000 ד' א 30 ל"י	(א)
<u>7,000,000 ל"י</u>	ב	רשת פנימית 200,000 ד' א 35 ל"י	(ב)
13,000,000 ל"י	ט"ה		

9. הון ההשקעה למפעלים איזוריים:

א) סדורים מרכזיים עד להבאת המים לכפרים בהתחשב עם

הערכות חב' "מקורות", הישובים למפעלים איזוריים

24,000,000 ל"י		אחרים לשטח של 480,000 ד' א 50 ל"י	
<u>15,000,000 ל"י</u>	ב	סדורים פנימיים לשטח של 480,000 ד' א 30 ל"י	(ב)
39,000,000 ל"י	ט"ה		

10. הון השקעה בסניפי והמפעל הארצי:

א) מפעל השקאת החולה:

- 1. סדורים מרכזיים
- 2. סדורים פנימיים

4,000,000 ל"י			
<u>1,600,000 ל"י</u>	ב	800,000 ד' א 20 ל"י	
5,600,000 ל"י	ט"ה		

ב) מפעל ההרים הגבהים בצפון:

- 1. סדורים מרכזיים
- 2. סדורים פנימיים

2,000,000 ל"י			
<u>800,000 ל"י</u>	ב	20,000 ד' א 40 ל"י	
2,800,000 ל"י	ט"ה		

ג) מפעל גליל מערבי עמק יזרעאל חרוד אגום קישון:

- 1. סדורים מרכזיים
- 2. סדורים פנימיים

7,000,000 ל"י			
<u>1,600,000 ל"י</u>	ב	80,000 ד' א 20 ל"י	
8,600,000 ל"י	ט"ה		

ד) קו ירדן - בית נטופה אגום בית נטופה:

- 1. הקו הראשי 4,000,000 ל"י
- 2. סדורי שאיבה 1,000,000 ל"י
- 3. אגף בית-נטופה התחלה 2,000,000 ל"י
- 4. סדורים פנימיים 50,000 ד' א 35 ל"י

7,000,000 ל"י			
<u>1,750,000 ל"י</u>	ב		
8,750,000 ל"י	ט"ה		

ה) שני קוי ירקון-נגב:

- 1. סדורים מרכזיים
- 2. סדורים פנימיים

25,000,000 ל"י			
<u>5,400,000 ל"י</u>	ב	270,000 ד' א 20 ל"י	
30,400,000 ל"י	ט"ה		

(ו) הקו הראשי ואגמים בדרום ובנגב:

1.	הקו הראשי (חלק)	7.000.000 ל"י	
2.	סניפים	2.000.000 ל"י	
3.	אגמים בודי שבע, טרו וירדן		
	ויובלי הירקון	5.000.000 ל"י	14.000.000 ל"י
4.	סדורים פנימיים לשטח	100.000 ד' א 20 ל"י	2.000.000 ל"י
	ס"ה	6.000.000 ל"י	

11. סיכום הוצאות הסדורים:

סיכום ההוצאות וסדורים מרכזיים ופנימיים יהיה:

	סדורים		ס"ה
	מרכזיים	פנימיים	
(א) מפעלים מקומיים וכפריים	6.000.000 ל"י	7.000.000 ל"י	13.000.000 ל"י
(ב) מפעלים איזוריים	24.000.000 "	15.000.000 "	39.000.000 "
(ג) מפעל ארצי וסניפיו	59.000.000 "	13.150.000 "	72.150.000 "
ס"ה	89.000.000 ל"י	35.150.000 ל"י	124.150.000 ל"י
בס"ה למען העגלת הסכום	90.000.000 ל"י	35.000.000 ל"י	125.000.000 ל"י

ה ע ר ו ת:

(א) בסכום של 125 מיליון יוכלו להשקות שטח של 1.200.000 ד' אך יש לקחת בחשבון כי בחלקים מספר של המפעל הארצי ישנם סכומים נכרים שיביאו את תועלתם להשקאת שטחים נוספים. את הסכומים האלה אפשר להעריך בטך כללי של 15 מיליון ל"י, שאין להטילם על השטח המדובר אלא מהוים כעין מפרעה לשטחים נוספים.

(ב) ההוצאות על הסדורים הפנימיים יותר גדולים במפעלים המקומיים והכפריים היות ומפעלים אלה הם בשטחים בעלי טופוגרפיה יותר מורכבת המצריכה הוצאה יותר גדולה על סדורים פנימיים. במפעלים איזוריים נמצאים שטחים יותר ישרים (העמק ואיזור ביח-שאן) שבהם ההוצאה תהיה יותר קטנה. באיזור הנגב ההוצאה על סדורים פנימיים יותר נמוכים מפאת שהשטחים יותר ישרים וגם מפאת שיושקו גם השקאות עזר שדורשות אינפלציה יותר זולה כמו-כך החולה עם שטחים הישרים ואפשרויות של השראה פתוחה בחלקים רבים.

(ג) בתקציב הנ"ל כלולים ההוצאות על סדורים מרכזיים בשביל מי שתיה ותעשייה בשביל חלק ניכר של האוכלוסייה העירונית והכפרית אולם אינם כלולים הסדורים הפנימיים בשביל צרכנים אלה.

ס י כ ו ם :

מאז הקמת המדינה לא הוקצבו אמצעים מספיקים בשביל מפעל
 מים , וההוצאות לא אחרו לבוא: היצור החקלאי פגור בהרבה
 לעומת הצרכנים ואין ספק שלא היו יותר שטחים תחת רשת
 השקאה היינו מקבלים תוצרת חקלאית יותר גדולה. אין צורך
 במקרה זה בחוזים בין לאומיים בחמרי אריזה ושוקים. לפי
 מחירי התוצרת הקיימתם כל דונם מושקה מכניס ברוטו בשנה
 אחת את כל ההוצאה על סדור האינפלציה.

מזמן הקמת המדינה הצלחנו להכין חכניות למפעלי המים הדרושים
 ואין ספק שאם יעמידו לרשות המפעלים את הסכומים והחמרים
 הדרושים נוכל להתגבר על המחסור במומחים בכדי לבצע את המפעלים.
 בהקמת מפעלי המים - מפאת שהפעולות מחייבות פתוח ושילוב-
 אבוד זמן אין לו כפרה. כל שנה שלא נוצלה אין להשיגה אלא אחרי
 שנכסה את הפגור, והפגור היום הוא ב- 1.200.000 דונם לגבי
 הדרוש. אין להניח שנגיע לכסוי הפגור לפני 10 שנים הרי אם
 נשקה פתוח ב- 100 אלף דונם מהאפשרי בשנה הבאה יהיה הפסדנו
 10 שנים יבולים.

(-)

ש. בלאט
 מנהל אגף המים.